

Any 2008. Programa núm. 12

2 – 15 juny 2008

FilmoTeca

 de Catalunya

Rafael Azcona

XVI Mostra Internacional de Films de Dones

Record de Rafael Azcona

Record de Charlton Heston

El Documental del Mes

El Film del Mes

► XVI Mostra Internacional de Films de Dones

Acollim un cop més, juntament amb l'Espai Francesca Bonnemaison i el CCCB, les projeccions de la XVI Mostra Internacional de Films de Dones organitzada per Drac Màgic. L'edició d'enguany, a banda de seccions ja consolidades com ara Panorama o Pioneres, oferirà, integrats en un programa molt divers, una retrospectiva dedicada a la directora russa Larisa Shepitko i una lliçó de cinema amb Gaëlle Vu. Per obtenir informació més detallada de la Mostra, consulteu: <http://mostra.dracmagic.cat>.

La programació de la 16a Mostra s'organitza en diversos apartats, alguns habituals com la secció **Panorama**, que inclou les ficcions i els documentals més recents, i la de les **Pioneres**, orientada a recuperar el treball d'aquelles realitzadores que han estat poc reconegudes per la història del cinema. En la mateixa línia de recuperació del treball aportat per les dones, presentem tres pel·lícules de Larisa Shepitko, una de les cineastes més importants del nou cinema soviètic de la dècada dels 60 i 70, en la secció **Retrospectiva**. Amb el títol **Que se n'ha fet de la revolució?**, hem programat 5 documentals que mantenen una mateixa actitud crítica davant les utopies proposades per les diverses revolucions de què tracten. La distància entre el que s'esperava aconseguir i els resultats obtinguts no serveix de coartada per a la nostàlgia ni per a l'escepticisme, sinó per interrogar-nos sobre el mite de la revolució que s'havia construït al voltant de determinades pràctiques polítiques. En l'apartat **Monogràfic** presentem dues obres de Gaëlle Vu, una realitzadora nascuda a França de

Actrius de Valeria Bruni Tedeschi

pare vietnamita i mare francesa, que indaga en les capacitats del cinema com escriptura transcultural. Aquesta capacitat per descobrir en les imatges noves vies de coneixement forma part, també, del treball que realitzen **Angela Ricci** i **Yervant Gianikian** a partir de les imatges d'arxiu. La seva proposta és una nova forma de mirar les imatges enregistrades en el passat amb la finalitat de conèixer millor els mecanismes de les actuals, amb les quals elaborem el nostre present.

A **Mirades de Kabul**, s'hi inclou el treball de dues realitzadores que apunten a d'altres possibilitats de les imatges com a instruments d'intervenció, en aquest cas mostren les capacitats de la representació per evitar les rígides normes imposades a les dones en la societat afganesa. En la secció **Etnografies experimentals**, Virginia Villaplana i Montse Romaní ens proposen seguir la línia discursiva iniciada a la Mostra anterior sobre les aportacions de les dones a les recents narratius del videoassaig centrades en la politització dels relats de gènere i la construcció de subjectivitats.

El bosque de luto de Naomi Kawase

Com és habitual, els curtsmetratges més recents de les realitzadores de l'Estat espanyol seran presents a **Curts en femení**; i a **El vídeo del minut**. **Un espai propi**, es presentaran les filmacions de les dones participants en la convocatòria d'aquest any amb el tema "els pecats". La varietat de propostes que presentem en la 16a edició de la Mostra fa evident la impossibilitat de definir la identitat creativa de les dones des d'uns criteris tancats i definits. El que mostren a través de les seves obres és precisament la capacitat d'interrogar els llocs comuns i desplaçar constantment les certeses sobre la realitat. Indagar, interrogar i experimentar són els vectors que conformen la seva identitat. ►

► Record de Rafael Azcona

Hi ha qui pensa que el diccionari de l'edat d'or del cinema espanyol hauria de començar directament per la B dels cèlebres Buñuel, Bardem i Berlanga. Se n'obliden, per bé que no més sigui pel record de la reconeguda humilitat del personatge, de la indiscutible A d'Azcona. Rafael Azcona (Logroño, 1926), el qui ens va deixar el passat més de març amb la mateixa discreció amb què havia viscut, va ser l'observador més implacable de la vida espanyola des de la postguerra, i així es reflectí en la seva literatura i en cadascun dels seus guions. Ens afegim a l'allau d'homenatges i premis

pòstums que està rebent arreu de l'Estat amb una petita selecció de les seves pel·lícules, entre les quals cal destacar obres mestres com **El verdugo** de Luis García Berlanga, **El Písisito** de Marco Ferreri, o la més recent **La niña de tus ojos** de Fernando Trueba. Precisament ara que els guionistes estan en boca de tots per raons reivindicatives, es fa més obligat encara recordar la figura d'un dels millors guionistes que mai no ha tingut el cinema espanyol.

Tot rellegint ara les seves novel·les curtes —*Los muertos no se tocan*, *Nene*, *El pisito* y *El cochecito*—, ens trobem amb molts personatges que ens donen la impressió d'haver-los vist abans: pobres de solemnitat, funcionaris del darrer esglaó de l'escalafó, minyones, nobles empobrits, murrís...

Són els mateixos o de semblants que aniran sorgint als films de Ferreri, Berlanga i García Sánchez, entre d'altres. Individus que accepten la seva condició de fracassats amb estoïcisme, por, i educació, qualitats que es justifiquen per un esperit de supervivència desenvolupat enmig d'un context inhòspit com ara era el del franquisme més descarnat —recordem totes les cabrioles vitals que fa Plácido per tal d'aconseguir pagar a la

Generalitat de Catalunya
Institut Català
de les Indústries Culturals

tarda de la nit de Nadal una lletra del motocar-ro— i que en molt comptades ocasions tenen la capacitat de subvertir allò establert, com ara al final d'EL COCHECITO—Azcona va dir en diverses ocasions que el desenllaç en què aquell vellet enverinava tota la família és el final del qual se sentia més orgullós entre tots els que va imaginar—. En definitiva, tots i cadascun dels seus personatges literaris o cinematogràfics són Azcona o una part important d'ell perquè, preexistents o inventats, són el que són mercès al seu estil i a la seva manera lúcida, irònica i tendre d'entendre el món. Quan una bona part dels seus companys de generació s'enfrontaven al fet de narrar l'obaga i injusta Espanya, hom tendia cap als grans conceptes, cap a les dicotomies radicals, cap al maniqueisme rotund. Azcona era més subtil, més ambigu: adreçava el seu particular esguard cap a les relacions humanes i constata que el blanc i el negre són colors abstractes; que a la vida predominen els grisos o els sèpies o, amb paraules seves, que els grans drames sovint acaben com a melodrames o comèdies.

Integrat sòlidament al setmanari d'humor *La Codorniz*, és a dir, amb ingressos fixes, Azcona no renuncià a aquell primer Madrid dels cafès i al vagareig pels carrers, però ara, amb noves amistats i quelcom més de diners. Eren els temps de les tertúlies amb els Aldecoa, amb Ferlosio i Carmiña, amb Jesús Fernández Santos i Eusebio García Luengo, de les nits d'El comercial amb la faràndula del teatre, del premi Sésamo de Tomás Cruz, amb l'afegitó dels de *La Codorniz*. Tono, en primer i molt respectat lloc; Quique Herreros pare; Álvaro de la Iglesia; Edgar Neville; el sempre lloat Mingo, en definitiva, la gent que sobrevivia com podia de l'esforç de la seva creativitat i talent.

La simple enumeració de les seves amistats i tertulians també afegeix força informació sobre Azcona: la varietat de gents, d'actituds polítiques

La niña de tus ojos de Fernando Trueba

i vitals que sovintejava ens remet a una estima bàsicament personal. Els criteris de selecció no es basaven en els plans ideològics o teòrics tot i que, naturalment, havien de complir uns irrenunciables mínims quant a dignitat i honradesa. Un cop més, bandejava els grans conceptes i cercava l'afinitat personal. Era una actitud coherent i que durant força temps no va esdevenir fàcil, car cal no oblidar que l'esquerra més militant va mantenir uns criteris inflexibles i sectaris sobre tot allò que no s'adeia amb el seu propi credo.

Ángel Sánchez Harguindey ("Azcona deja el mundanal ruido". El País, dimecres, 26 de març de 2008)

Aquella tirada a Baroja i a l'esperpent de Valle-Inclán va fer que definissis el teu gènere preferit com a tragèdia grotesca. I ningú no pot corregir-te. Potser hi ha d'altres definicions amb més distinció en la nostra cultura tan de paper de fumar, però sempre vas presumir de ser de la Rioja i ateu, de tal manera que els esteticismes i el torèig de saló no tenien res a veure amb tu, sinó la plaça bruta i la gent al carrer.

Eres prou capaç d'escridassar el teu amic Luis Alegré en considerar-lo la vergonya de l'Aragó per no

haver-te parlat de l'existència de la «trenza de Al-mudévar» fins gairebé vint anys després d'haver-te conegut. Rafael era així: un home addicte als plaers terrenals, amb un sentit de l'humor resistent al dolor, al capdavant, un home de la nostra postguerra amb un emotiu ressentiment covat contra els poderosos d'aleshores, inclosa l'església catòlica.

David Trueba ("Con los pies en la tierra". El País, dimecres, 26 de març de 2008)

Amb Ángel González, i abans Blas de Otero, i encara abans Antonio Machado, fou un enorme poeta del prosaisme hispà, d'allò substancial, d'allò urbà, atent als problemes dels seus congèneres i sempre partidari d'acabar amb el terror pels camins de la rialla. Per a ell, una taula de cafè era una síntesi d'observatori astronòmic i divan d'analista... Per a Azcona hi havia més poesia a la trista tarda del diumenge que al seu alegre matí. La seva música essencial era el pasdoble...

A banda d'escriure fins al darrer dia—estava reescriuint la seva millor novel·la, *Los ilusos*—, la seva darrera activitat pública fou la de demanar un notari a causa que ja no podia sortir al carrer per tal d'exercir el seu dret de vot. Perquè a més d'un bon amic, extraordinari creador i home de bé, Rafael Azcona fou un ciutadà exemplar.

El nom més important del cinema espanyol. Només em va demanar una cosa, fa no gaire i després d'haver treballat cada dia al llarg de més de vint anys: s'havia adonat que alguns amics em deien Pepe, i ell sempre emprava José Luis.

«Perdona, puc dir-te Pepe? No és perquè sigui més castís, és que resulta més curt i no tinc gaire bufera amb això del càncer.»

José Luis García Sánchez ("Una necrológica imposible". El País, dimecres, 26 de març de 2008)

► Record de Charlton Heston

Volem recordar la figura de l'actor Charlton Heston, finat recentment, amb dos dels seus films més interessants que a més l'allunyen de la imatge habitual d'heroi en tecnicolor que tenim tots al cap: *Touch of Evil* (Orson Welles, 1958), on tingué un paper destacat en el desenvolupament del projecte, i *Ruby Gentry* (King Vidor, 1952), una de les seves interpretacions més reeixides.

Touch of Evil d'Orson Welles

El documental del mes

El documental proposat per Paral·lel 40 per a aquest mes de juny ens apropa d'una manera força curiosa al món del futbol. *La otra copa*, de Damián Cukierkorn, segueix les peripècies d'un equip argentí de futbol integrat per gent sense sostre que participa en el Campionat de Futbol (també per als sense sostre) que se celebra a Suècia. Els caldrà entrenar, cercar diners per al viatge, etc... i els suposarà una oportunitat per fugir d'una vida miserable. Després, caldrà veure de quina manera aquest viatge canviarà llurs vides...

► El film del mes

***The Gunfighter*, un dels tres westerns realitzats per Henry King que el van fer entrar per la porta gran del gènere, fa un dels retrats més acurats de l'heroi solitari, aquí encarnat per un superb Gregory Peck, ja acostumat a treballar a les ordres del director.**

THE GUNFIGHTER (EL PISTOLERO) pot considerar-se una obra essencial per a la recuperació cinematogràfica de l'arquetip del genet solitari que després George Stevens reprendria a SHANE (RAÍCES PROFUNDAS, 1953), i que Mann, Boetticher, Ray, Sturges i finalment Eastwood (tot passant abans per Leone) convertiran en un motiu visual del gènere indiscutible.

Potser a causa de les seves poques incursions en el gènere, King no se sentia en deute amb un model figuratiu estandarditzat pel que fa a l'heroi masculí, i va decidir de desafiar l'arquetip hollywoodià per tal d'extremar la fidelitat realista d'acord amb les fonts fotogràfiques que consultà. El resultat (després d'una pugna amb el president de la Fox) va ser que Peck lluí un bigoti enorme i més aviat estrafolari, el seu vestuari era una barreja desordenada de peces camperoles i de roba de l'est, i el seu tall de cabell primitiu i sense patilles feia que les seves orelles destaquessin hiperbòlicament, fins al punt que tot plegat esdevenia una estampa força plausible d'acord amb la imatge que oferien els pistolers històrics del *Far West* en aquelles fotografies primerenques del segle XIX.

Amb tota probabilitat una transposició de l'històric Johnny Ringo, el Jimmy Ringo que recrea Henry King es troba en els darrers temps de la seva trajectòria curta i violenta, el 1880, dos anys abans de la seva mort mai no ben aclarida.

La irrupció arquetípica del genet solitari constitueix un dels motius visuals preeminents dels cin-

quanta. Però si a molts dels films en què se'n fa ús la història es resol amb la desaparició de l'heroi al fons del paisatge, condemnat a errar eternament, i si a alguns d'altres (per exemple en Mann) la sèrie d'esdeveniments narrats constitueix un darrer ritual de pas abans de la regeneració, a THE GUNFIGHTER només és la mort (a la manera de Jesse James) aquella que permet la conciliació entre el genet i la comunitat. El Jimmy Ringo de King, doncs, no només té en comú amb Jesse James un vague ascendent històric sinó una tensió tràgica entorn de l'enyorança d'una vida familiar impossible. Aquesta tensió ocupa ara el nucli ple d'una dramàtúrgia completament centrípeta (tot passa en un dia a un poble tranquil de l'Oest) que, en certa manera, preludia el dispositiu emprat per Fred Zinnemann dos anys després a HIGH NOON (SOLO ANTE EL PELIGRO, 1952).

Cal no deixar-se enganyar per l'inici equívoc en exteriors en el qual els títols de crèdit se sobreimpressionen a la imatge de Gregory Peck tot cavalcant en un desert d'horitzó muntanyós i quelcom crepuscular, que conté l'eco llegendari de les grans gestes centrífugues pròpies de l'heroisme eqüestre del western. Car des que Jimmy Ringo arriba a Cayenne, la cinta renuncia a l'element paisatgístic tot evidenciant-se una de les millors mostres d'aquella fèrtil anomalia genèrica que podríem anomenar «western d'interiors», la intensitat dialogada del qual comparteix amb obres posteriors com ara JOHNNY GUITAR, 1954.

Extractes de: Xavier Pérez ["La balada del hogar perdido (Los tres westerns de Henry King)" a Henry King. Festival de Sant Sebastià - Filmoteca Española. Madrid, 2007]

Podeu consultar el text ampliat a:

<http://www.gencat.cat/cultura/icic/filmoteca>

Proper programa: Pere Portabella, Joan Anton Pérez Giner, *Fritz Lang in America*, Centenari de David Lean, Carlos Reygadas, Julian Schnabel, El film del mes, El documental del mes.

Proper cicles: *Fritz Lang in America*, Centenari de David Lean.

DILLUNS 2

17:30

Record de Charlton Heston:
Touch of Evil / Sed de mal
Orson Welles, 1958. Int.: Charlton Heston, Janet Leigh, Orson Welles, Joseph Calleia, Akim Tamiroff, Marlene Dietrich, Mercedes McCambridge, Joseph Cotten, Valentín De Vargas, Ray Collins, Dennis Weaver. EUA. VOSE. 108'

Quan la Universal va contactar amb Heston perquè actués en aquest film, li van dir que treballaria amb Welles. L'actor va entendre que aquest en seria el director. A causa que Heston va mostrar tant d'interès davant aquesta possibilitat, la productora, que només havia pensat en Welles com a actor, el va contractar a més com a director i guionista. Feia més de deu anys que el director de *Citizen Kane* no rodava al seu país. Unafortunat malentès, doncs, va donar com a resultat un dels grans títols, no sols del mestre, sinó de tota la sèrie negra, amb una insòlita música de Mancini, a ritme de jazz, perfectament descriptiva de l'ambient malsà de la frontera on passa l'acció i, tot encetant el film, amb un impressionant pla-seqüència dels que han fet història. Welles, a qui Heston va acabar pagant el final del rodatge d'aquest thriller antiracista, va definir qui encarnà Ben Hur com «el gran actor èpic nord-americà (...) amb tot el que un gran actor necessita: la veu, el físic i la intel·ligència» i també «la millor persona amb què he treballat en cinema».

Repetició el dia 6.

19:30

Record de Rafael Azcona:
Plácido
Luis García Berlanga, 1961. Int.: Cassen, José Luis López Vázquez, Elvira Quintillá, Manuel Alexandre, Mari Carmen Yepes, Amelia de la Torre, José María Caffarel, José Orjas, Antonio Ferrandis, Amparo Soler Leal, Luis Ciges. Espanya. VE. 87'

«Segui un pobre a taula» fou el lema d'una campanya benèfica per a una nit de Nadal. Al voltant d'aquesta anècdota, Berlanga i Azcona, en el primer lliurament de la seva fecunda col·laboració, realitzaren una demolidora sàtira de l'Espanya dels 60. «Caritat, denúncia, al·legat realista. Tot això no són més que pretextos superficials d'un dels films més originals i profunds entorn del buit, la frustració i la inexpressivitat que jau sota la incontinent verbositat dels homes reprimits d'Espanya. El film és un allau de paraules, una successió febril de converses entre tipus que no es diuen res, absolutament res, però que aparenten fer-se cas, escoltar-se, parlar-se. Mai el silenci no s'ha exposat amb tant de soroll.» (A. Fdez. Santos).

22:00

Record de Rafael Azcona:
Belle Époque
Fernando Trueba, 1992. Int.: Fernando Fernán-Gómez, Ariadna Gil, Penélope Cruz, Maribel Verdú, Jorge Sanz, Gabino Diego, Miriam Díaz Aroca. Portugal-França-Espanya. VE. 109'

Fernando Trueba, Rafael Azcona i José Luis García Sánchez van concebre aquesta comèdia coral, un relat d'educació sentimental i sexual que respira aires de llibertat ambientat a l'Espanya de 1931. Tota una reivindicació del plaer de viure, de la tolerància, la llibertat i l'amistat que va obtenir l'Oscar al millor film de parla no anglesa. El repartiment de funcions en l'elaboració del guió el va aclarir Trueba: «Azcona ha estat l'autor, el motor, el creador. I García Sánchez ha aportat quelcom que té a dojo, aquesta vesant sorprenent, xocant, mai tòpica, temerària, de no tenir por que les coses es trenquin, a sortir de mare. La meva missió era procurar que allò mantinguéssim sempre el to, a banda de dir, com a director, per on volia que anés el film.»

DIMARTS 3

17:30

El film del mes:
The Gunfighter / El pistolero
Henry King, 1950. Int.: Gregory Peck, Helen Westcott, Millard Mitchell, Karl Malden, Jean Parker, Skip Homeier, Anthony Ross, Verna Felton, Ellen Corby, Richard Jaeckel. EUA. VOSE. 88'

«Un western seminal.» Amb aquesta afirmació de Phil Hardy en la seva enciclopèdia del gènere queda palesa la importància històrica de *The Gunfighter*, film que planteja l'envelliment d'un heroi que vol retrobar la vida normal i ha de fer front a les provocacions de la joventut delerosa de glòria. Un dels papers essencials de Gregory Peck.

Repeticions els dies 4 i 6.

19:30

Record de Rafael Azcona:
¡Ay, Carmela!
Carlos Saura, 1990. Int.: Carmen Maura, Andrés Pa-

jares, Gabino Diego, Maurizio De Raza, José Sancha, Mario De Candia, Miguel Rellán, Edward Zentara, Rafael Díaz, Chema Mazo. Espanya. VE. 102'

Un dels èxits teatrals més notables del dramaturg José Sanchis Sinisterra va ser aquesta comèdia amarga on es mostra una companyia d'actors itinerants que, en el decurs de la Guerra Civil, entretenien les tropes republicanes. Però un dia es van trobar enmig de la zona nacional. Es considera *¡Ay, Carmela!* la pel·lícula més atípica de les sis en què van cooperar Saura i Azcona, ja que sembla restar al marge de l'entramat de relacions temàtiques que constitueixen la seva etapa anterior. Després de vint anys sense treballar junts, Saura va deixar de preguntar-se per les conseqüències de la Guerra Civil per (re)visitar directament el conflicte. La darrera col·laboració entre els dos també fou la primera adaptació que el guionista elaborà per al director aragonès. «D'aquesta relació va sorgir un cinema ontològic la pulsio del qual vaga de dins cap a fora, on la forma es fa text i l'espai esdevé temps. Un cinema, en definitiva, que es reconeix, es pateix, es remulla en la memòria, es mastega i fa olor a tot allò que perdura, com la magdalena de Proust.» (Miguel Maestre).

22:00

Record de Charlton Heston:
Ruby Gentry / Ruby Gentry
King Vidor, 1952. Int.: Jennifer Jones, Charlton Heston, Karl Malden, Tom Tully, Bernard Phillips, James Anderson, Josephine Hutchinson, Phyllis Avery, Herbert Heyes. EUA. VOSC. 82'

Una història d'amor i passió segons un argument d'Arthur Fitz-Richard amb guió de Sylvia Richards. Podria haver estat un fulléto qualsevol, un melodrama convencional. Però en mans de Vidor esdevé un intens poema temperamental sobre la violència, l'erotisme, la misèria -material i moral- d'una petita localitat del sud. Heston i Jones assoleixen una extraordinària interpretació tot compenetrant llur atracció sensual i tarannà violent en aquest film que anuncia clarament *Duel in the Sun*. Es va estrenar amb el títol de *Passión bajo la niebla*.

Repetició el dia 5.

DIMECRES 4

17:30

Record de Rafael Azcona:
El pisito / El pisito
Marco Ferreri, Isidoro M. Ferry, 1958. Int.: José Luis López Vázquez, Mary Carrillo, Concha López Silva, José Cordero, Ángel Álvarez, María Luisa Ponte, Andrea Moro, Gregorio Saugar. Espanya. VE. 80'

La impossibilitat de trobar pis per tal de poder casar-se obliga un jove a adoptar una solució desesperada: contreure matrimoni amb la propietària anciana d'una pensió amb la intenció d'heretar-la i el cop hagi finat. Aquest és el primer film de Ferreri i el debut de la seva fructífera col·laboració amb el guionista Rafael Azcona. El film va superar la tradició del sainet, perllongada per Berlanga i Bardem, en fer ús del realisme, l'esperpent i l'humor d'observació. «Azcona se'n reia de tot el que l'envoltava en la seva cerca de les raons de tanta misèria cultural, mentre destapava la condició tercermundista que impregnava bona part de les institucions espanyoles. Irrespectuós i corrosiu, va saber contagiar a tots els directors que el van contractar aquell to àcid, desesperançat i còmic amb què veia la vida» (Augusto M. Torres). «Tot i els seus defectes, *El pisito* em va convèncer. M'agrada la gent que surt a la pel·lícula, gent que està viva, que és real, que no esdevé simples ombres.» (Rafael Azcona).

19:30

El film del mes:
The Gunfighter / El pistolero
Henry King, 1950. Int.: Gregory Peck, Helen Westcott, Millard Mitchell, Karl Malden, Jean Parker, Skip Homeier, Anthony Ross, Verna Felton, Ellen Corby, Richard Jaeckel. EUA. VOSE. 88'
Vegeu el comentari del dia 3.

22:00

Record de Rafael Azcona:
La niña de tus ojos
Fernando Trueba, 1988. Int.: Antonio Resines, Penélope Cruz, Jorge Sanz, Loles León, Rosa María Sardà, Neus Asensi, Santiago Segura, Juan Luis Galiardo, Jesús Bonilla, María Barranco, Hannah Schygulla. Espanya. VE. 121'

El 1938, un grup de professionals del cinema espanyol afins a l'insurgent règim franquista són convidats pels alemanys a rodar a Berlín un musical d'ambient andalús. Se'n hi van contents en pensar que deixen al darrere la Guerra Civil, però no saben que hauran de fer una altra guerra molt més especial. Aquesta comèdia de Trueba resulta una divertida evocació dels temps de la productora Cifesa, on es combinen dos estils narratius: els aspectes

dramàtics es tanquen a moltes escenes amb un breu apunt còmic. Trueba es va trobar amb el guió de *La niña de tus ojos* (escrit per Carlos López i Manuel Àngel Egea) el 1992. Després de rodar *Two Much*, el director va revisar el guió amb el seu germà David Trueba i Rafael Azcona els qui, segons el director, «van aportar llur imaginació, saviesa, sentit de l'humor, coneixement de la vida, i professionalitat. El diàleg amb ells és meravellós, entenen el que vull fer i ofereixen llur talent al servei del film. Són les dues persones amb què em resulta més fàcil de treballar i dues de les que respecto més.»

DIJOUS 5

17:30

Record de Charlton Heston:
Ruby Gentry / Ruby Gentry
King Vidor, 1952. Int.: Jennifer Jones, Charlton Heston, Karl Malden, Tom Tully, Bernard Phillips, James Anderson, Josephine Hutchinson, Phyllis Avery, Herbert Heyes. EUA. VOSC. 82'

Vegeu el comentari del dia 3.

19:30

Record de Rafael Azcona:
El verdugo
Luis García Berlanga, 1963. Int.: Nino Manfredi, Emma Penella, José Isbert, José Luis López Vázquez, Ángel Álvarez, María Luisa Ponte, María Isbert. Itàlia-Espanya. VE. 90'

Berlanga ha explicat que la idea de fer *El verdugo* li sorgí d'una imatge insòlita i impressionant: al llarg d'un passadís d'una presó, un grup de gent arrossega la víctima mentre que un altre grup fa el mateix amb el botxí. És una crònica implacable de les misèries del franquisme i va patir la ira de la censura. «El mètode impulsat per Berlanga-Azcona va assolir el punt més excels a *El verdugo*, on van aconseguir conjuntar el component exactament costumista en la caracterització de personatges i ambients amb la dimensió tràgica categorial sobre l'home normal atrapat per la teranyina constituïda per un sistema de necessitats que forçosament restringeix o elimina la seva llibertat. Que aquesta reflexió ètica i ontològica sobre les conseqüències de la naturalesa social de l'home s'arrelli en una realitat tangible i perfectament reconegible a partir de múltiples detalls i anotacions, és el gran mèrit del tàndem responsable del film. De nou *El verdugo* ens mostra com allò grotesc pot assolir ressonàncies tràgiques.» (José Enrique Monterde).

22:00

El documental del mes:
La otra copa
Damián Cukierkorn, 2006. Argentina. VO. 90'. Projectió en Hard-disk.

Per primera vegada, un equip argentí participa al campionat Mundial de Futbol per als sense sostre. El torneig se celebra a Suècia, i equips d'arreu del món hi fan cap. Per a alguns indigents de Buenos Aires, aquesta és una oportunitat única d'escapar de la seva pesada vida diària al carrer. S'entrenen per poder entrar a formar part de l'equip, somnien en una vida millor i esperen que aquesta experiència canviï el rumb de les seves vides. Però per arribar a la Copa es necessita alguna cosa més que entrenament i ganes. També són necessaris diners per al viatge i un passaport vàlid. *La otra copa* és un retrat de persones sense futur que de cop i volta recuperen l'esperança.

Repetició el dia 6.

DIVENDRES 6

17:30

El film del mes:
The Gunfighter / El pistolero
Henry King, 1950. Int.: Gregory Peck, Helen Westcott, Millard Mitchell, Karl Malden, Jean Parker, Skip Homeier, Anthony Ross, Verna Felton, Ellen Corby, Richard Jaeckel. EUA. VOSE. 88'
Vegeu el comentari del dia 3.

19:30

Record de Charlton Heston:
Touch of Evil / Sed de mal
Orson Welles, 1958. Int.: Charlton Heston, Janet Leigh, Orson Welles, Joseph Calleia, Akim Tamiroff, Marlene Dietrich, Mercedes McCambridge, Joseph Cotten, Valentín De Vargas, Ray Collins, Dennis Weaver. EUA. VOSE. 108'
Vegeu el comentari del dia 2.

22:00

El documental del mes:
La otra copa
Damián Cukierkorn, 2006. Argentina. VO. 90'. Projectió en Hard-disk.
Vegeu el comentari del dia 5.

DISSABTE 7

17:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones:
Vosjzohdeniye / La pujada
Larisa Shepitko, 1976. Int.: Boris Plotnikov, Vladimir Gostyukhin, Sergei Yakovlev, Lyudmila Polyakova, Viktoriya Goldentul, Anatoli Solonitsyn, Mariya Vinogradova. URSS. VOSC. 111'

Ambientada a Bielorrússia —on l'exèrcit alemany es va venjar de la derrota de Stalingrad mitjançant la crema de collites i matances de camperols—, assistim a les converses de dos partisans soviètics en mans dels nazis. És una història d'ocupació, captiveri i claudicació, però també la d'una altra mena d'ètica personal, que fa que un dels detinguts escolli la mort. La imatge dels partisans té poc a veure amb la que semblava preceptiva fins aleshores. D'aquesta manera, l'escenografia s'agafa directament de les pel·lícules contra l'invasor nazi, mentre que l'execució final segueix la pauta inequívoca de la crucifixió de Crist. La pel·lícula va guanyar l'Os d'Or de Berlín i també el prestigiós Premi de la Crítica Internacional (FIPRESCI). Va ser l'única obra de la directora que es conegué a Occident.

19:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones:
Calle Santa Fe
Carmen Castillo, 2007. Xile-Bèlgica. VO. 163'

Carrer Santa Fe, 5 d'octubre de 1974. Carmen Castillo i el seu company Miguel Enríquez, membres de la resistència contra Pinochet, van ser assaltats per 500 militars. Viatge de recuperació de la memòria històrica del país i de la pròpia història personal de la directora.

 Amb la presència de Carmen Castillo.

22:00

Se suspèn la sessió per la llarga durada del film anterior

DIUMENGE 8

17:30

Sessió infantil:
Barnyard / El corral. Una festa molt bèstia
Steve Oedekerk, 2006. EUA-Alemanya. VC. 90'

Quan el granger deixa sola la granja, tots els animals actuen com humans: caminen amb dos potes, miren la televisió, parlen... L'encarregat de posar ordre és un bou anomenat Ben que vol que el seu fill Otis, un jove irresponsable enamorat de Daisy, maduri i hereti el lideratge entre els diferents components de la granja, tots ells amenaçats pels coiots.

19:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones:
Actrices / Actrius
Valeria Bruni Tedeschi, 2007. Int.: Valeria Bruni Tedeschi, Noémie Lvovsky, Louis Garrel, Mathieu Amalric, Marysa Borini, Valeria Golino, Maurice Garrel, Bernard Nissile, Olivier Rabourdin. França. VOSC. 107'

Una actriu de renom, atrapada en el personatge que interpreta, haurà d'enfrontar-se amb els seus fantasmes familiars i religiosos per trobar un sentit a la seva existència. En aquest segon llargmetratge com a directora, Valeria Bruni tracta de nou la recerca de la identitat en la nostra societat i, com ara proposava en la seva primera pel·lícula, *Il est plus facile pour un chameau...*, en fa una ficció de to irònic a partir de les seves pròpies experiències.

22:00

XVI Mostra Internacional de Films de Dones:
Do You Remember Revolution? / Recordes la revolució?
Loredana Bianconi, 1998. Int.: Barbara Balzerani, Adriana Faranda, Nadia Mantovani, Susana Ronconi. Bèlgica. VOSC. Projectió en **RETACAM 5D**

Itàlia anys 70. Adriana, Barbara, Nadia i Susanna tenen 20 anys quan decideixen militar a les Brigades Roges. La Revolució esdevé el centre de la seva existència i abandonen llur cercle d'amistats i familiars per poder-se dedicar plenament a la lluita armada. Després d'haver estat molt anys a la presó, ofereixen llur testimoni d'aquells anys i del que ha significat llur opció vital. Sense renunciar al que van fer, valoren les idees polítiques per les quals van lluitar i les contradiccions que van viure en molts moments de la seva militància en la clandestinitat. Els interrogants i els dubtes es formulen al voltant de la relació entre ètica i política, dos àmbits que en les circumstàncies viscudes entraven moltes vegades en conflicte.

DILLUNS 9

17:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Too Wise Wives / Dues mullers massa sàvies**

Lois Weber, 1921. Int.: Louis Calhern, Claire Windsor, Phillips Smalley, Mona Lisa. EUA. Muda amb rètols en català. 80'

Història d'amor i gelosia en l'àmbit de les relacions matrimonials de dues dones. La Marie és una dona que es desvia per complaure en David, el seu marit, i la Sara està enamorada d'en David, encara que ara està casada. L'entrada de desconfiança acabarà confrontant les dues protagonistes per oferir-nos un drama costumista amb una mirada satírica cap a la societat i, especialment, cap al rol d'esposa a la societat dels anys 20.

19:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Diario africano / Diari africà**
Yervant Gianikian, Angela Ricci Lucchi, 1994. Itàlia. VOSC. 16'. Projectió en **BETACAM SP2**

Reflexió sobre l'ús de la càmera com a instrument del domini colonial a partir de les imatges d'un viatge anònim que les va filmar a Algèria el 1930.

Dal polo all'Equatore / Del pol a l'Equador

Yervant Gianikian, Angela Ricci Lucchi, 1987. RFA-Itàlia. VOSC. 100'

El 1982 Yervant Gianikian i Angela Ricci descobriren diverses filmacions de Luca Comerio, un dels operadors més coneguts de principis del segle XX a qui s'atribueix el primer traveling de la història del cinema en filmar des d'una gòndola el Gran Canal. Van caldre cinc anys de treball per descobrir un nou món rere les imatges filmades per Comerio, mercès a un treball minuciós sobre els fotogrames, que, aïllats del seu context i manipulats, són filmats de nou amb la "càmera analítica", nom amb el qual designen l'aparell que han construït i el mètode de treball que utilitzen.

Amb la presència de Yervant Gianikian i Angela Ricci.

22:00

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Krylya / Ales**
Larisa Shepitko, 1965. Int.: Maya Bulgakova, Sergei Nikonenko, Zhanna Bolotova, Pantelejmon Krymov. URSS. VOSC. 82'

Ales és una de les pel·lícules més representatives del nou cinema soviètic i una de les obres majors de la realitzadora. Recolant-se en el magnífic treball interpretatiu de la protagonista, Maya Bulgakova (qui dona vida a un personatge que té deu anys més que l'actriu), Shepitko narra la història d'una dona estalinista que és directora d'una escola d'aviació i que somia tornar a volar, com va fer a la guerra. Els temps han canviat, però, i ningú no espera ja que voli. A la primera seqüència, aquesta estalinista resulta brutalment risible —i és una seqüència que només podia fer una dona—, però l'interès rau en que, malgrat tot, ella serà la protagonista del relat, amb tota la càrrega de contradiccions però també amb un somni irrealitzable.

DIMARTS 10

17:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **The Song of Love**
Frances Marion, Chester M. Franklin, 1923. Int.: Norma Talmadge, Joseph Schildkraut, Arthur Edmund Carewe, Larry Wheat. EUA. Muda amb rètols en català.

Una història d'amor i decepcions en què una jove ballarina, Norma-Hal, en contra de la seva voluntat, es veu forçada a casar-se amb un capità àrab que planeja un complot per coronar-se rei del Nord d'Àfrica. Però l'arribada d'un espia francès genera un canvi quan enamora la noia per tal d'obtenir-ne informació. Quan l'espia francès és capturat, la jove sospesa amor i traïció; l'acció que decideix escometre decidirà el desenllaç de la història.

19:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **El cinema com a escriptura transcultural. Liçó de cinema impartida per Gaëlle Vu.**

La maison de Mariata / La casa de la Mariata
Gaëlle Vu, Mariata Abdullah, 2005. França. VOSC. 70'

VO. Versió original- VC. Versió catalana- VE. Versió espanyola - VOSC. Versió original amb subtítols en català- VOSE. Versió original amb subtítols en espanyol - SD. Sense diàleg. Subtitlatge electrònic: SAVINEN. **Preus: Entrada:** 2,70 € - Carnet jove, Club d'Actors de Museu del Cinema de Girona, jubilats, aturats, carnet familiar i sessió infantil: 2 €. Membres del Club Super3, entrada gratuïta a les sessions infantils. Carnet Club TR3SC: una sola sessió 2 €, film del mes: gratuït. **Abonaments:** 50 entrades: 50 €, 10 entrades: 18 €. Les durades que s'indiquen són aproximades.

Història d'un casament a les Comores, país on la poligàmia forma part de la tradició. Mariata assisteix a la cerimònia de les noces del seu marit i, a través de les imatges enregistrades pel seu fill, expressa, en diàleg amb la directora, la seva experiència i els seus sentiments.

22:00

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **D'Est / De l'Est**
Chantal Akerman, 1993. Polònia-França-Bèlgica. SD. 110'

Relat d'un viatge pels països de l'Est iniciat l'estiu de 1992 i finalitzat l'hivern de 1993. La càmera registra l'acabament del vell ordre comunista a través d'una suspensió del temps reflectida en els rostres i els gestos de la gent que viu a l'espera del nou ordre encara ignot.

DIMECRES 11

17:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Curts en femení. Programa 1. 41'**
Programa de curtsmetratges de realitzadores de l'Estat espanyol elaborat per TRAMA (Coordinadora de muestras y festivales de cine, video y multimedia realizado por mujeres). S'hi projecten els curts següents, tots en VE: *Pasemos al plan B* (Paz Piñar, 2007); *Test* (Marta Aledo, Natalia Mateo, 2007); *Rémoras* (Marisa Lafuente, 2007).

Aguantando el tipo

Encarna Martínez, Núria París, Karo Noret, Nathalie Archer, 2007. Catalunya. VE. 27'. Projectió en DVCam.

Des de l'any 1983 i fins al 1989, 337 obreres de l'empresa Jaeger Ibérica, actual Magneti Marelli, de Barberà del Vallès (Barcelona), van lluitar contra la discriminació salarial que patien davant dels seus companys.

Lo que tú dices que soy

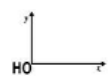
Virginia García del Pino, 2007. Espanya. VO. 27'. Projectió en **BETACAM SP2**

Reflexió entorn del que personalment suposa la professió que s'exerceix i els patrons de conducta amb els quals s'associa.

Amb la presència de les directores.

20:00

XVI Mostra Internacional de Films de Dones:

Gaëlle Vu, 2007. Vietnam-França. VOSC. 150'

El retorn al Vietnam de la realitzadora transforma els vincles que manté amb el món de la seva infantesa i provoca el descobriment de noves filiacions amb la cultura, la història i el paisatge vietnamita. En la seva recerca es creuen els records familiars i les experiències personals, que acaben per disposar-se en el trauma de la Guerra del Vietnam a través d'una visita a les tombes dels militants revolucionaris o del recitat en veu en off d'alguns textos de Ho Chi Minh.

Amb la presència de Gaëlle Vu.

22:00

Se suspèn la sessió per la llarga durada del film anterior

DIJOUS 12

17:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Curts en femení. Programa 2. 81'**
S'hi projecten els següents curts, tots en VE: *Palabra de mujer* (Soledad Vera Cambiasso, 2007); *El patio de mi casa* (Pilar Gutiérrez Aguado, 2007). Projectió en DVCam; *El talento de las moscas* (Laura Sipán, 2007) i *Black Box (La caja negra)* (Marinetta, 2007). Projectió en Digibeta.

Amb la presència de les directores.

El vídeo del minut

Projectió de la selecció de vídeos presentats a la 12ª convocatòria d'aquest projecte dedicat aquest any al tema "Els pecats".

19:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Un discours que cala**
Andrea Corachán, 2007. Espanya. VC. 25'. Projectió en **DVD**

Crònica de la lluita realitzada per evitar l'enderroca-

ment de Ca ses Castellones, una casa pagesa del centre històric d'un poble de l'illa de Formentera.

Li Fet Met / El passat és mort

Nadia Bouferkas, Mehmet Arkan, 2007. França-Algèria. VOSC. 72'. Projectió en **BETACAM SP2**

40 anys després de la Guerra d'Algèria encara existeixen edificis de l'exèrcit francès que actualment són vivendes ocupades per algerians. Amb els seus testimonis coneixem el que la història oficial ha silenciada.

22:00

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Im Fluss / A ras de agua**
Cecilia Barriga, Claudia Lorenz, 2007. Suïssa. VOSE. 5'. Projectió en **DVD**

A Suïssa, dues dones grans hi viuen juntes fa més de 30 anys; hi reflexionen pel que fa a l'amistat, l'amor i l'aprenentatge que comporta la vellesa.

Naissance des pieuvres / El naixement dels pops

Céline Sciamma, 2007. Int.: Pauline Acquart, Louise Blachère, Adèle Haenel. França. VOSC. 85'

Marie, Anne i Floriane són tres noies de 15 anys que practiquen la natació sincronitzada. Als vestidors, els seus destins es creuen i sorgeix el seu desig. No hi ha cap dramatisme ni cap nostàlgia per la innocència perduda en el relat de «la primera vegada» que cadascuna protagonitza, ni cap intenció d'establir un estat psicològic determinat.

DIVENDRES 13

17:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **We Went to Wonderland**
Guo Xiaolu, 2008. Xina-Gran Bretanya. VOSC. 79'. Projectió en Digibeta.

Relat del primer viatge a Europa dels pares de la realitzadora. Els comentaris de cadascun d'ells indiquen les diferències entre l'Est i l'Oest i es converteixen en un mirall on poder valorar aspectes de la nostra cultura que difícilment detectem pel fet de formar-ne part. Les anotacions que el pare fa en un paper a causa d'haver perdut la parla després d'una operació responen a observacions de coses concretes i tangibles, però les possibles explicacions als fets que constata no són fàcils de formular.

19:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **I moltes altres dones**
Sònia Trigo, Begoña Montalbán, María Romero, Ana Nahxeli Beas, Andrea Corachán, Marta Muñoz, 2007. Catalunya. VE. 26'. Projectió en DVCam.

Recuperació de l'experiència del Bar-Biblioteca La Sal i la seva transcendència en la lluita de les dones a la ciutat de Barcelona. Obert el 1977, s'ubicava al barri Xino i va ser el primer bar feminista de l'Estat.

Juárez: The City Where Women Are Disponible / Juárez: la ciutat on les dones estan disponibles

Alex Flores, 2007. Mèxic-Canadà. VO. 71'. Projectió en **BETACAM SP2**

Indagació sobre les causes del *feminicidi* a Ciudad Juárez a partir de diferents testimonis que qüestionen la impunitat del govern i de les institucions. Malgrat l'augment dels assassinats, encara no s'han pres mesures concretes per evitar l'escalada de violència ni per aclarir l'autoria dels crims contra les dones.

22:00

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Mogari no mori / El bosque de luto**
Naomi Kawase, 2007. Int.: Machiko Ono, Shigeki Uda, Yoichiro Saito, Kanako Masuda, Makiko Watanabe. Japó. VOSE

Indagació sobre el dolor de la pèrdua des de les experiències d'un home gran, Shigeki, que viu en una residència, i de Machiko, una de les joves cuidadores que l'acompanyen. Naomi Kawase aconsegueix de transmetre les emocions que viuen els personatges tot prescindint de llurs històries.

DISSABTE 14

17:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Znaya / Calor**
Larisa Shepitko, 1963. Int.: Bolotbek Shamshiyev, Nurmukhan Zhanurin, Klara Yusupzanova. URSS. VOSC. 85'

Adaptació d'un conte de Chingiz Aimatov (L'ull del camell). Es va rodar a les caloroses estepes de Kirg-

Sessions Aula de Cinema: Entrada preferent per a alumnes de centres concertats, fins a 10 minuts abans de començar la sessió. **Projeccions-** Cinema Aquitània. Avinguda Sarrià, 33. 08029 Barcelona – Telèfon 93 410 75 90 – Metro: Hospital Clínic (L5) – Autobusos: 6, 7, 15, 27, 32, 33, 34, 41, 54, 59, 63, 66, 67, 68, N3. **Oficines i Biblioteca-** Portal de Santa Madrona 6-8. 08001 Barcelona. Tel. 93 316 27 80. **Arxiu-** Gran Via de les Corts Catalanes, 184. 08038 Barcelona. Telèfon: 93 298 82 60. filmoteca.cultura@gencat.cat, <http://www.gencat.cat/cultura/icc/filmoteca>

hizia, a l'Àsia Central. Kemal, un jove convençut del programa de les «terres verges» de Nikita Jrushov, és enviat a treballar a una granja col·lectiva, però les seves idees aviat topen amb les dels altres i en particular amb les d'un tractorista, representant de l'estalinisme. La pel·lícula va guanyar un parell de premis a Leningrad i Karlov Vary, però es va estrenar amb la categoria «C», la pitjor, i al capdavant només van poder veure-la els companys de professió del realitzador, als quals va agradar força.

19:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Maimouna-la vie devant moi / Maimouna-La vida al meu davant**
Biabla Maldonado, Ulrike Sülzle, 2006. Burkina Faso-Alemanya. VOSC. 60'. Projectió en Digibeta.

Maimouna viatja amb motocicleta pels pobles de Burkina Faso per tal de sensibilitzar la gent contra l'ablicació. En el seu camí confrontarà mites, pors, contradiccions i el pes de la tradició en la seva cultura. La denúncia de l'ablicació que formula explícitament el documental s'allunya de tot posicionament moralista o acusador i adopta una actitud dialogant com a requisit indispensable per poder comprendre tota la complexitat de la qüestió.

Edu to love / Educació per a l'amor

Antonella Porcelluzzi, Anyil Pji, 2004. Itàlia. VOSC. 38'. Projectió en **BETACAM SP2**

Quatre lliçons sobre l'educació de l'amor que qüestionen qualsevol certesa sobre el tema tractat i sobre les formes discursives amb què es construeix la representació.

22:00

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Viva**
Anna Biller, 2007. Int.: Anna Biller, Jared Sanford, Bridget Bmo, Chad England, Marcus DeAnda. EUA. VOSC. 120'

Comèdia kitsch, extravagant i provocadora que satiritza amb intel·ligència els estereotips èrotics i els premisses ideològics de l'alliberament sexual. El resultat és una comèdia desenfrenada, protagonitzada per uns personatges que semblen sortits de les pàgines del Play Boy o de les pel·lícules de Russ Meyer.

Amb la presència d'Anna Biler

DIUMENGE 15

17:30

Sessió infantil: **Mestres de l'animació: Walter Lantz, Amadee J. Van Beuren i Dave Fleischer.**
1931-1949. EUA. VO. 75'

S'hi projecten els següents curts: *Little Chicken* (1934); *Mr. Duck Steps Out* (1949); *Betty Boops Henry* (1931); *Duck Tire Trouble* (1947); *Hams that Couldn't Be Cured* (1935); *Magic Mummy* (1932); *Mousie Come Home* (1936); *Rhythm in the Ranks* (1939).

19:30

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Etnografies experimentals.**
1987-2007. VOSC. 121'

Narratives de gènere i tecnologies globalitzades. Coordinat per Montse Romani i Virgínia Villaplana. S'hi programen els següents curts: *Imago mundi* (Lisl Ponger. Àustria, 2007). Projectió en Digibeta; *Nice Coloured Girls / Boniques noies de color.* (Tracy Moffat. Austràlia, 1987). Projectió en Beta-cam SP; *Mi Curação / El meu cor.* (Caecilia Tripp, França, 2005). Projectió en DVD; *Lovely Andrea / Encantadora Andrea.* (Hito Steyerl. Alemanya, 2007). Projectió en **BETACAM SP2**

Amb la presència de Virgínia Villaplana i Montse Romani.

22:00

XVI Mostra Internacional de Films de Dones: **Vogliamo anche le rose / També volem les roses**
Alina Marazzi, 2007. Suïssa-Itàlia. VOSC. 85'

Des del convenciment que cap batalla pot donar-se per guanyada, Alina Marazzi retrata la Itàlia dels anys 60 i 70 a través dels profunds canvis que van suposar la revolució sexual i el moviment feminista. A partir dels diaris d'Anita, Teresa i Valentina, tres dones de diferents regions del país, s'hi qüestiona la diferència entre el passat i el present, tantes vegades afirmada de forma conclouent.